

Üniversite Öğrencilerinin Deprem Bilgisi Başarı Testi Değerlendirmesi: Spor Bilimleri Örneği

Hayati ARSLAN¹, İhsan KUYULU²

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1355566>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Erciyes Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Kayseri/Türkiye

²Bingöl Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Bingöl/Türkiye

Öz

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin deprem öncesi, esnası ve sonrasındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Erciyes Üniversitesi ve Bingöl Üniversitesi'nde öğrenim gören 191 kadın ve 222 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 413 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin soruların yer aldığı form ve Özgür (2023)'ün yüksek lisans tezinde uyguladığı deprem bilgisi başarı testi temel alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve anlamlılık derecesi 0.05 olarak belirlenmiştir. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımlarını içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. İki ya da daha fazla grup arasında incelenen niteliksel özellik yönünden fark olup olmadığı ya da iki nitelik değişken arasında bir bağ olup olmadığının tespit edilmesi için bağımsız gruplarda Pearson Ki-Kare (Chi-Square) testi uygulanmıştır. Sonuç olarak; afet gönüllüsü olan üniversite öğrencilerinin deprem konusunda daha bilinçli olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre ve Bingöl Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla deprem sonrası bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin geneline bakıldığında deprem bilgi testinden aldıkları puan ortalamalarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Spor Bilimleri, Deprem Bilgisi, Başarı Testi.

Assessment of Earthquake Knowledge Achievement Test Among University Students: A Case Study in Sports Sciences

Abstract

This study was conducted with the aim of determining the earthquake knowledge levels of university students before, during, and after earthquakes. The sample group of the study consisted of a total of 413 students, comprising 191 females and 222 males, who were enrolled at Erciyes University and Bingöl University. As the data collection tool, a questionnaire was used, which included questions related to participants' demographic information, and an earthquake knowledge achievement test based on Özgür's master's thesis (2023). The collected data were analyzed using the SPSS 22 software package, with a significance level set at 0.05. Descriptive statistics, including mean, standard deviation, frequency, and percentage distributions, were presented to provide insights into demographic information and other group questions. The Pearson Chi-Square test was applied to determine whether there were differences in qualitative characteristics examined between two or more groups or if there was an association between two qualitative variables. As a result, it was observed that university students who were disaster volunteers were more conscious about earthquakes. It was determined that male students had more knowledge about earthquakes compared to female students, and students enrolled at Bingöl University had more post-earthquake knowledge compared to those at Erciyes University. Overall, it was found that the average scores of students on the earthquake knowledge test were low.

Keywords: University Students, Sports Sciences, Earthquake Knowledge, Achievement Test.

Sorumlu Yazar:
Hayati ARSLAN
hayatiarslan23@gmail.com

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
05.09.2023

Kabul Tarihi:
22.09.2023

Online Yayın Tarihi:
29.10.2023

Giriş

Doğal afetler insanları ve canlıları etkileyen en önemli olaylardır. Doğal afetlerin tanımı pek çok değişik şekilde yapılmıştır. Moe ve Pathranarakul (2006), doğal afeti bireysel ve toplumsal olarak tüm sıkıntılı durumları tanımlayan bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu sıkıntılı durumlara, seller, depremler, kasırgalar, aşırı uç durumdaki hava durumları, kuraklık ve volkanik patlamalar örnek gösterilmektedir. Şahin ve Sipahioğlu (2002) ise, canlı ve cansız çevreye büyük miktarda zarar veren, can ve mal kaybına yol açan, olağan dışı doğal ve beşerî olaylar olarak tanımlar.

Doğal afetler (deprem, sel, fırtına, çığ, kuraklık, susuzluk vb.) birçok doğa olayını içinde barındırmaktadır. Bu olaylardan en yıkıcı olanın deprem olduğu söylenebilir. Depremler farklı şekillerde tanımlanmıştır. Kızıloğlu ve arkadaşları depremi, Levha diye adlandırılan yer kabuğunun zaman içerisindeki hareketlerinden dolayı meydana gelen kırılmalar veya mevcut yapısının bozulması sonucunda ortaya çıkan yüksek enerjinin yeryüzünde sarsıntılar veya titreşimler halinde hissedilmesi olarak tanımlamışlardır (Kızıloğlu vd., 2006). Bir diğer tanımda ise; yer sarsıntısı veya zelzele olarak da bilinen, tektonik veya volkanik kuvvetlerin yerkürede meydana getirdiği kırılmaların etkisiyle açığa çıkan enerjinin sismik dalgalar şeklinde, titreşim oluşturarak geçtiği her alanı sarsması olayına deprem denir (Aşçı vd., 2017; Özaydın, 2017).

Deprem insanlık tarihi boyunca süre gelen ve bundan sonra da devam edecek en çok ölüme ve yıkıma sebep olan doğa olaylarının başında gelmektedir. Ülkemiz deprem kuşağında bir ülke olup maalesef yüzyıllar boyunca birçok yıkıcı deprem ile karşı karşıya kalmıştır. Depremlerde binlerce insanımızı kaybetmiş ve çok büyük zorluklar ile karşılaşmışızdır. Bu depremlerin en sonuncusu ise 6 Şubat 2023 de meydana gelen ve merkez üssü Kahramanmaraş ilçeleri Pazarcık ve Elbistan olan 7.7 ve 7.6 şiddetinde iki depremdir. Bu Depremlerden sonra birçok artçı deprem meydana gelmiştir. Depremlerden sonra akla ilk gelen sorular depreme ne kadar hazırlıklı olduğumuz ve deprem bilimizin hangi düzeyde olduğudur.

Doğal afetler için yapılması gereken en önemli şeylerden bir tanesi deprem için gerekli eğitimin verilmesidir. Deprem için verilen eğitim deprem öncesi, deprem esnası ve deprem sonrası olarak verilmesi gerekmektedir. Ülkemizde deprem ya da diğer doğal afetler ile ilgili verilen eğitimler maalesef teorikte kalmakta ve çok çabuk unutulmaktadır. Yapılan pek çok bilimsel araştırmaya göre, eğitimin her kademesinde öğrencilerin doğal afetler konusunda kavram yanlışlarına ve bilgi yanlışlıklarına sahip oldukları görülmüştür (Turan ve Kartal, 2012; Alım vd., 2008; Solmaz ve Kaymak, 2012; Cin, 2010; Dikmenli ve Gafa, 2017). Deprem veya doğa olaylarına yönelik eğitimlerin uygulamalı olarak sunulması ve eğitimi alan kişilerin bu eğitimlerden ne ölçüde faydalandıklarının ortaya konulması önem arz etmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın amacı,

üniversite öğrencilerinin deprem bilgilerinin hangi düzeyde olduğunu tespit etmek ve çıkan sonuçlar ile gerekli öneriler sunarak alan yazına katkı sağlamaktır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerinin deprem öncesi, esnası ve sonrası bilgi düzeyi ile temel deprem bilgi düzeylerini ölçmek adına genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modeli belirli bir evrenden seçilen örneklem grubunun çeşitli ifadeler ile genellemeler yapılarak evrenin tamamının temsil edilmesini amaçlayan bir modeldir (Karasar, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Erciyes Üniversitesi ve Bingöl Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile ulaşılan 413 (191 Kadın, 222 Erkek) öğrenci oluşturmuştur. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	191	46.2
	Erkek	222	53.8
Üniversite	Erciyes	254	61.5
	Bingöl	159	38.5
Afet yönetimi ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	95	23
	Hayır	318	77
Depreme karşı hazırlıklı olmak için eğitim almak ister misiniz?	Evet	352	85.2
	Hayır	61	14.8
Afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibimisiniz?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	12.6
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	80.1
	Daha önce hiç duymadım	30	7.3

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formu ile Özgür (2023)’ün yüksek lisans tezinde uyguladığı deprem bilgisi başarı testi temel alınmıştır. Temel alınan bu sorular hem alan hem de dil konusunda uzman kişilerden tekrardan görüş alınarak spor bilimlerinde okuyan öğrenciler için sağlık problemleri ile ilgili olan 5 soruluk kısım testten çıkarılmıştır. Testin son halinde temel deprem bilgisi hakkında 5 soru, deprem öncesinde yapılması gerekenler hakkında 5 soru, deprem sırasında yapılması gerekenler hakkında 5 soru ve deprem sonrasında yapılması gerekenler hakkında 5 soru olmak üzere toplamda 20 soru bulunmaktadır. Sorular 5 şıklı çoktan seçmelidir ve her sorunun bir doğru cevabı bulunmaktadır.

Test ve Alt Boyutların Puan Dağılımı

Her sorunun puan değeri 1 puan ve toplamda 20 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Katılımcılar sorulara verdikleri her bir doğru cevap için “1”, her bir yanlış cevap için ise “0” puan almışlardır. Bu bilgiye göre öğrencilere teste verdikleri cevaplara göre her bir alt boyut için “0-5”, test toplamında “0-20” aralığında bir puan verilmiştir. Özgür (2023) tarafından başarı testine ait alt boyutların puan tanımlamaları, “0-1” puan arası “çok düşük”, “1-2” puan arası “düşük”, “2-3” puan arası orta, “3-4” puan arası yüksek ve “4-5” puan arası ise “çok yüksek” şeklinde gruplandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Deprem bilgisi başarı testi anketi aracılığıyla toplanan veriler SPSS 22 istatistiksel paket programı aracılığıyla analiz edilip sonuçlar yorumlanmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımlarını içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Deprem bilgisi başarı testinin demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta çarpıklık ve basıklık (skewness and kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında Mann Whitney-U ve bağımsız çoklu grupların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis-H testleri uygulanmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etiği

Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir. Çalışma kapsamında araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırma öncesi bilgi verilmiş ve gönüllü onam formları imzalatılmıştır. Bütün katılımcılara araştırmayla ilgili anket yüz yüze uygulanmış ve katılımcıların verdikleri cevaplardan etkilenmemeleri için testin uygulanması esnasında aralarına mesafe konularak birbirleri ile iletişim kurmaları engellenmiştir.

Bulgular

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Temel Deprem Bilgi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Veri Analizi

		n	Ort.	S.s	U	p
Cinsiyet	Kadın	191	2.19	1.03	19406	.12
	Erkek	222	2.34	1.05		
Üniversite	Erciyes	254	2.15	1.05	17074	.006
	Bingöl	159	2.45	1.02		
Afet yönetimi ile ilgili kurs aldınız?	Evet	95	2.35	1.08	14053	.28
	Hayır	318	2.24	1.04		
Depreme hazırlık eğitimi almak ister misiniz?	Evet	352	2.27	1.04	10575	.84
	Hayır	61	2.28	1.10		

		n	Ort.	S.s	x²	p
Afet gönüllüsü hakkında bilginiz var mı?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	2.44	.95	14.448	.001
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	2.30	1.05		
	Daha önce hiç duymadım	30	1.60	1.04		
Temel Deprem Bilgi Düzeyi Toplam Puan		413	2.27	1.04		

p<0.05*

Tablo 2’de temel deprem bilgi düzeyi demografik değişkenlere göre incelendiğinde üniversite ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma değişkeninde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken (p<0.05), diğer değişkenlerde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05). Bingöl üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin temel deprem bilgisi test puanlarının Erciyes üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca afet gönüllüsü olan öğrencilerin afet gönüllülüğünü duyan ve hiç duymayan öğrencilere göre temel deprem bilgisi test puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Deprem Öncesine Dair Bilgi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Veri Analizi

		n	Ort.	S.s	U	p
Cinsiyet	Kadın	191	2.29	1.25	21082	.92
	Erkek	222	2.26	1.19		
Üniversite	Erciyes	254	2.25	1.24	19518	.55
	Bingöl	159	2.32	1.18		
Afet yönetimi ile ilgili kurs aldınız?	Evet	95	2.27	1.20	15018	.93
	Hayır	318	2.28	1.22		
Depreme hazırlık eğitimi almak ister misiniz?	Evet	352	2.30	1.21	9943	.34
	Hayır	61	2.11	1.25		
		n	Ort.	S.s	x²	p
Afet gönüllüsü hakkında bilginiz var mı?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	2.34	1.16	.366	.83
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	2.27	1.22		
	Daha önce hiç duymadım	30	2.20	1.27		
Deprem Öncesi Bilgi Düzeyi Toplam Puan		413	2.28	1.22	-	-

p>0.05

Tablo 3’te deprem öncesi bilgi düzeyi değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet, üniversite, kurs alma durumu, depreme hazırlık eğitimi alma isteği ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 4

Araştırmaya katılan öğrencilerin deprem sırasında yapılacaklara dair bilgi düzeylerinin demografik değişkenlere ilişkin veri analizi

		n	Ort.	S.s	U	p
Cinsiyet	Kadın	191	3.42	1.47	20300	.44
	Erkek	222	3.53	1.44		
Üniversite	Erciyes	254	3.52	1.43	19419	.49
	Bingöl	159	3.41	1.50		
Afet yönetimi ile ilgili kurs aldınız?	Evet	95	3.44	1.53	15000	.91
	Hayır	318	3.49	1.43		
Deprem Sırası Bilgi Düzeyi	Depreme hazırlık eğitimi almak ister misiniz?	Evet	352	3.48	10575	.84
		Hayır	61	3.45		
		n	Ort.	S.s	x ²	p
Afet gönüllüsü hakkında bilginiz var mı?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	3.76	1.33	6.178	.06
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	3.48	1.46		
	Daha önce hiç duymadım	30	3	1.48		
Deprem Sırası Bilgi Düzeyi Toplam Puan		413	3.48	1.45	-	-

p>0.05

Tablo 4'te deprem sırası bilgi düzeyi değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet, üniversite, kurs alma durumu, depreme hazırlık eğitimi alma isteği ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 5

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Deprem Sonrasında Yapılacaklara Dair Bilgi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Veri Analizi

		n	Ort.	S.s	U	p
Cinsiyet	Kadın	191	1.43	.94	17541	.001
	Erkek	222	1.68	.87		
Üniversite	Erciyes	254	1.46	.91	16622	.001
	Bingöl	159	1.74	.89		
Afet yönetimi ile ilgili kurs aldınız?	Evet	95	1.64	.83	13967	.23
	Hayır	318	1.54	.93		
Deprem Sonrası Bilgi Düzeyi	Depreme hazırlık eğitimi almak ister misiniz?	Evet	352	1.57	10528	.79
		Hayır	61	1.50		
		n	Ort.	S.s	x ²	p
Afet gönüllüsü hakkında bilginiz var mı?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	1.55	.60	.268	.87
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	1.57	.94		
	Daha önce hiç duymadım	30	1.53	1.07		
Deprem Sonrası Bilgi Düzeyi Toplam Puan		413	1.56	.91	-	-

p<0.05*, p<0.01**

Tablo 5’te deprem sonrası bilgi düzeyi değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet ve üniversite değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken ($p < 0.05$), diğer değişkenlerde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Erkek öğrencilerin deprem sonrası bilgisi test puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca üniversite değişkenine göre Bingöl üniversitesi öğrencilerinin deprem sonrası bilgisi test puanlarının Erciyes üniversitesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Deprem Başarı Testi Puanlarının Demografik Değişkenlere İlişkin Veri Analizi

		n	x	S.s	U	p
Cinsiyet	Kadın	191	8,21	2,83	16.4325	.40
	Erkek	222	8,53	2,67		
Üniversite	Erciyes	254	8,22	2,78	7,245	.92
	Bingöl	159	8,64	2,67		
Afet yönetimi ile ilgili kurs aldınız?	Evet	95	8,47	2,83	19.753	.13
	Hayır	318	8,36	2,72		
Depreme hazırlık eğitimi almak ister misiniz?	Evet	352	8,42	2,78	13,576	.48
	Hayır	61	8,16	2,51		
					x²	p
Afet gönüllüsü hakkında bilginiz var mı?	Evet, afet gönüllüsüyüm	52	8,92	2,37	38,123	.09
	Duydum ama afet gönüllüsü olmadım	331	8,41	2,77		
	Daha önce hiç duymadım	30	7,10	2,70		
Deprem Başarı Testi Anketi Toplam Puanları		413	8,38	274	-	-

$p > 0.05$

Tablo 6’da deprem başarı test anketi puan ortalamaları demografik değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet, üniversite, kurs alma durumu, depreme hazırlık eğitimi alma isteği ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin deprem bilgisi düzeyini değerlendirmek amacıyla yapılan bir araştırmanın sonuçlarını sunmaktadır. Depremler, dünya genelinde yaygın bir doğal felaket türüdür ve bu tür olaylara hazırlıklı olmak, toplumların güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Üniversite öğrencileri, genç nüfusun bir parçası olarak deprem bilinci oluşturma ve deprem risklerine karşı hazırlıklı olma konusunda önemli bir rol oynarlar. Bu bağlamda bu bölümde spor bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerde deprem bilgi düzeylerinin analiz sonuçları değerlendirilerek literatür ile tartışılacaktır.

Çalışmada katılımcıların temel deprem bilgi düzeyleri demografik değişkenlere göre incelendiğinde öğrenim görülen üniversite ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma

değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bingöl Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin temel deprem bilgisi test puanlarının Kayseri ilinde bulunan Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Özmen vd., (1997) çalışmalarında Türkiye Deprem Bölgeler Haritası'nı çıkarmışlardır. Haritaya göre Bingöl ilinin 1. Derece deprem riskinde olduğunu ve Kayseri ilinin 3. Derece deprem riskinde olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle Bingöl ilinde bulunan öğrencilerin yaşadıkları coğrafyada deprem riskinin fazla olmasından dolayı temel deprem bilgisi konusunda Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca afet gönüllüsü olan öğrencilerin afet gönüllülüğünü duyan ve hiç duymayan öğrencilere göre temel deprem bilgisi test puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Afet gönüllüsü olan öğrencilerin hem daha önceden afetlere hazırlık eğitimi almaları hem de afetlerden sonraki saha deneyimleri nedeniyle temel deprem bilgi düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Araştırmamızın sonucuna paralel olarak Özgür (2023) sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada afet gönüllüsü olan öğrencilerin ortalama puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin deprem öncesi ve deprem sırasındaki bilgi düzeyleri demografik değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet, öğrenim görülen üniversite, afet yönetimi ile ilgili kurs alma durumu, depreme hazırlık eğitimi alma isteği ve afet gönüllülüğü hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Deprem öncesi ve deprem sonrası bilgi düzeyinde bir farklılaşmanın olmamasını öğrencilerin yaşamış olduğu başka faktörlere bağlayabiliriz. Örneğin, öğrencilerin yaşadıkları coğrafi bölge, aile geçmişi veya daha önceki deprem deneyimleri gibi faktörler, deprem öncesi bilgisini etkileyebilmektedir.

Deprem sonrası bilgi düzeyi demografik değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet ve öğrenim görülen üniversite değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Erkek öğrencilerin deprem sonrası bilgisi test puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sosyal veya kültürel farklılıklardan kaynaklı olabileceğini söyleyebiliriz. Toplumumuzda erkeklerin acil durum ve kriz yönetimi konusunda daha fazla sorumluluk taşıdığı veya daha fazla ilgi gösterdiği şeklinde yorumlayabiliriz. Cinsiyet değişkeni ile ilgili literatüre bakıldığında deprem sonrası bilgi düzeyine yönelik sonuçlarımızın aksini belirten birçok araştırmanın olduğu görülmüştür (Çelik ve Gündoğdu, 2022; Türksever, 2021; Öcal vd., 2016). Ayrıca temel deprem bilgisinde olduğu gibi deprem sonrası bilgi düzeyinde de Bingöl Üniversitesi öğrencilerinin test puanları Erciyes Üniversitesi öğrencilerinden yüksek çıkmıştır. Bu sonucunda aynı şekilde illerin deprem risk derecelerinden kaynaklı olabileceğini söyleyebiliriz.

Deprem başarı testinin toplam puanına göre demografik değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ancak testin sonuçlarına genel olarak baktığımızda öğrencilerin deprem bilgilerinin düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçla ilgili literatür incelendiğinde farklı sonuçların olduğu görülmüştür. Tekin ve Dikmenli (2021) çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının deprem bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Öcal (2007) tarafından ilköğretim öğretmen adaylarının deprem bilgilerini belirlemek üzere yapılan bir araştırmada deprem anında ve deprem sonrasındaki davranış şekilleri konusunda doğru bilgilere sahip oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde Gezer ve Şahin (2022) öğretmen adaylarının deprem hazırlığı konusunda bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında literatürdeki sonuçlar ile benzerlik göstermediği görülmüştür.

Sonuç olarak, afet gönüllüsü olan üniversite öğrencilerinin deprem konusunda daha bilinçli olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre ve Bingöl Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla deprem sonrası bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin geneline baktığımızda deprem bilgi testinden aldıkları puan ortalamalarının düşük olduğu görülmüştür.

Öneriler;

- Öğrenciler arasında afet gönüllülüğünü teşvik eden programlar ve fırsatlar sunulabilir. Afet gönüllüsü olmak, deprem bilinci ve hazırlığına katkı sağlayabilir ve öğrenciler arasında daha fazla katılımı teşvik edebilir.
- Bingöl Üniversitesi öğrencilerinin Erciyes Üniversitesi öğrencilerinden daha yüksek deprem bilgisi düzeyine sahip olduğu göz önüne alındığında, coğrafi faktörlerin bu sonuçları etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin buldukları coğrafi bölgeye özgü olarak daha fazla deprem bilinci ve hazırlığına yönelik eğitimler sunulabilir.
- Üniversitelerin Spor Bilimleri Fakültelerinde, deprem bilinci ve hazırlığına yönelik daha fazla eğitim içeriği sunarak öğrencilerin bilgi düzeyi artırılabilir. Bu içerikler, ders müfredatına dâhil edilebilir veya ekstra eğitim fırsatları sağlanabilir.
- Öğrencilerin deprem bilgisi düzeyini değerlendirmek ve geliştirmek için periyodik olarak testler ve anketler düzenlenebilir. Bu değerlendirmeler, öğrencilere geri bildirim sağlayarak deprem bilinci konusunda ilerlemelerini teşvik edebilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 25.04.2023

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 140

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın analiz kısmı dışındaki bütün süreçlerde iki yazar da eşit katkıda bulunmuştur. Analiz kısmı birinci yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aşçı, M., Oymak, R., ve Çabaş, Z. (2017). Yersarsıntısının (deprem) türkçesi yanlışlar, yanlışlar, gerçekler. *Electronic Turkish Studies*, 12(21).
- Cin, M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının doğal afetler ile ilgili yanlışları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 70-81.
- Çelik, A. A., ve Gündoğdu, K. (2022). Öğretmenlerin afete hazırlık düzeyleri ile ilkokullardaki afet eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 77-112. DOI: 10.31463/aicusbed.1057401
- Dikmenli, Y., ve Gafa, İ. (2017). Farklı eğitim kademelerine göre afet kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(44), 21-36. Doi: 10.21764/maeuefd.335007
- Gezer, M., ve Şahin, İ. F. (2022). Deprem eğitimi: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının depreme ilişkin bilgi düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 97-106. <https://doi.org/10.17556/erziefd.941878>
- Karasar N. (2010). Bilimsel araştırma yöntemi (21. Basım). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızıloğlu, F. M., ve Örüng, M. O. İ. (2006). Kırsal yerleşimler ve doğal afetler. *Journal of Agricultural Faculty of Gaziosmanpaşa University (JAFAG)*, <https://dergipark.org.tr/en/pub/gopzfd/issue/7341/96046>
- Moe, T. L., ve Pathranarakul, P. (2006). An integrated approach to natural disaster management: Public project management and its critical success factors. *Disaster Prevention and Management*, 15(3): 396-413.
- Öcal, A. (2007). İlköğretim aday öğretmenlerinin deprem bilgi düzeyleri üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 104-110.
- Öcal, A., Yıldırım, E., Yakar, H., ve Erdoğan, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik inanışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 59-72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kusbd/issue/25163/265817>
- Özaydın, Y. (2017). 2011 Van depremleri sonrası kalıcı afet konutlarındaki yaşam koşulları üzerine sosyolojik bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.
- Özdemir, Ü., Alım, M., Özdemir, Ü., ve Yılar, B. (2008). 5. Sınıf öğrencilerinin bazı coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanlışları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 151-162. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisosbil/issue/2821/38044>
- Özgür, E. (2023). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin deprem bilgisi başarı testi değerlendirmesi: hakkâri üniversitesi örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Disiplinlerarası Afet Eğitimi ve Yönetimi Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Özmen, B., Güler, H., ve Nurlu, M. (1997). Coğrafi bilgi sistemi ile deprem bölgelerinin incelenmesi. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Fenel Müdürlüğü, Ankara.
- Solmaz, F., ve Kaymak, F. (2012). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin sel kavramıyla ilgili kavram yanlışları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(2), 137-147.
- Şahin, C., ve Sipahioğlu, Ş. (2002). *Doğal afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Tekin, Ö., ve Dikmenli, Y. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının afet bilinci algısı ve deprem bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 258-271. Doi: 10.31592/aeusbed.811043
- Turan, İ., ve Kartal, A. (2012). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin doğal afetler konusu ile ilgili kavram yanlışları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 67-81. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59486/854935>
- Türksever, Ö. (2021). Analysis of disaster awareness perception levels of students in social studies teaching undergraduate program. *Education Quarterly Reviews*, 4(2), 14-2.

Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.